

қабул қилиниши мумкин бўлган “Экология кодекси”да ҳам ов қилиш билан боғлиқ муносабатлар ўз ифодасини топиши ушбу соҳадаги муаммоларни ҳал этишга ижобий ёрдам бериши мумкин.

Хуллас, тирик табиат бу бир бирига узвий боғлиқ бўлган занжирдир. унинг биттагина халқасининг узилиши бошқа турларининг йўқ бўлиб кетишига олиб келади. Бугунги кунда табиат муҳофазаси фақатгина экоташкилотлар эмас, балки ҳар бир инсоннинг муқаддас бурчидир. Шунинг ёддан чиқармаслик лозимки, Она сайёрамиз фақатгина инсоннинг яшаши учун яратилмаган зеро, инсон табиат билан уйғунликда яшасагина табиат ҳам унга хайрихоҳ бўлади, аксинча эса тирик организм сифатида у ҳам инсониятдан ўч олишга қодир.

ФОЙДАЛАНИЛГАН АДАБИЁТЛАР:

1. Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси. Тошкент, Ўзбекистон. 2021.
2. “2019-2030 йиллар даврида Ўзбекистон Республикасининг “яшил” иқтисодиётга ўтиш стратегиясини тасдиқлаш тўғрисида”ги Ўзбекистон Республикаси Президентининг қарори. // Қонун ҳужжатлари маълумотлари миллий базаси, 05.10.2019 й., 07/19/4477/3867-сон
3. Ўзбекистон Республикаси Президентининг “2022-2026 йилларга мўлжалланган Янги Ўзбекистоннинг тараққиёт Стратегияси тўғрисида”ги фармони. // Қонунчилик маълумотлари миллий базаси, 29.01.2022 й., 06/22/60/0082-сон
4. Ўзбекистон Республикасининг “Ов қилиш ва овчилик хўжалиги тўғрисида”ги Қонуни. // Қонун ҳужжатлари маълумотлари миллий базаси, 09.07.2020 й., 03/20/627/1047-сон
5. Қизил китобга киритилган ҳайвонлар ва қушлар: уларга ким ёрдам беради? // <https://sangzor.uz>.
6. Табиат зараркунандалари жазоланди. <https://uza.uz/uz>.
7. <https://sangzor.uz>.

МАДАНИЙ ВА АРХЕОЛОГИЯ МЕРОСИ ОБЪЕКТЛАРИНИ МУҲОФАЗА ҚИЛИШ ВА УЛАРДАН ФОЙДАЛАНИШ ТЎҒРИСИДАГИ ҚОНУН ТАЛАБЛАРИНИ БУЗГАНЛИК УЧУН ЖАВОБГАРЛИК

Шоймардонов Ботиржон Норкелдиевич
Термиз давлат университети
Юридик факультети “Давлат ва ҳуқуқ
назарияси ва тарихи” кафедраси ўқитувчиси

Аннотация: Мазкур мақолада маданий ва археология мероси объектларини муҳофаза қилиш ва улардан фойдаланиш тўғрисидаги қонун талабларини бузганлик учун жавобгарлик, уларга етказилган зарарни қоплаш билан боғлиқ айрим масалалар илмий-назарий жиҳатдан атрофлича таҳлил қилинган. Таҳлиллар натижасида ушбу соҳа қонунчилиги талабини бузган тақдирда амал қилишга доир нормаларни такомиллаштириш юзасидан асосли таклиф ва тавсиялар ишлаб чиқилган.

Калит сўзлар: археологик ёдгорлик, тарихий мерос, маданий мерос, маданий бойлик, тарихий объектлар, археологик ёдгорликка етказилган зарар, “Маданий мерос” кодекси.

Аннотация: В данной статье с научно-теоретической точки зрения анализируются некоторые вопросы, связанные с ответственностью за нарушение требований законодательства о охране и использовании объектов культурного и археологического наследия, возмещением причиненного им вреда. В результате анализа выработаны обоснованные предложения и рекомендации по совершенствованию норм, которыми необходимо руководствоваться в случае нарушения требований законодательства в данной сфере.

Ключевые слова: археологический памятник, историческое наследие, культурное наследие, культурные ценности, исторические объекты, повреждения археологического памятника, кодекс «Культурное наследие».

Annotation: This article analyzes from a scientific and theoretical point of view some issues related to liability for violation of the requirements of the legislation on the protection and use of objects of cultural and archaeological heritage, compensation for the harm caused to them. As a result of the analysis, reasonable proposals and recommendations were developed for improving the norms that should be followed in case of violation of the requirements of the legislation in this area.

Key words: archaeological monument, historical heritage, cultural heritage, cultural values, historical objects, damage to the archaeological monument, code «Cultural Heritage».

Бугунги кунда мамлакатимизда қадимий ва бой тарихимизни ўрганиш, кенг тарғиб этиш ёшларда қандай буюк зотларнинг, дунё илм-фани ва маданиятига бекиёс ҳисса қўшган улўғ олим ва мутафаккирларнинг авлоди, бетакрор мерос вориси эканидан фахрланиш туйғусини кучайтириш, маънавиятини юксалтиришга хизмат қилмоқда.

Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 49-моддасида, “Фуқаролар Ўзбекистон халқининг тарихий, маънавий ва маданий меросини авайлаб асрашга мажбурдирлар. Маданият ёдгорликлари давлат муҳофазасидадир”,-деб таъкидланган”[1].

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев 30 сентябрь 2020 йил “Ўқитувчи ва мураббийлар қунига бағишланган тантанали маросимдаги нутқи”да “Буюк аждодларимизнинг бетакрор ва ноёб илмий-маънавий мероси биз учун доимий ҳаракатдаги ҳаётий дастурга айланиши керак. Бу ўлмас мерос ҳамиша ёнимизда бўлиб, бизга доимо куч-қувват ва илҳом бағишлаши лозим. Авваламбор, миллий таълим тизимини ана шундай руҳ билан суғоришимиз керак. Бунинг учун олим ва мутахассисларимиз, ҳурматли уламоларимиз бу маънавий хазинани бугунги авлодларга содда ва тушунарли, жозибали шаклларда етказиб беришлари зарур”,-деб алоҳида таъкидлаган эди”[2].

Зеро, ҳозирги кунда Юртбошимиз раҳнамолигида миллий қадриятларимизни, юртимиздаги тарихий обида ва маданий ёдгорликларни асраб-авайлаш, ўрганиш ва муҳофаза қилишга алоҳида эътибор қаратилмоқда. Ўзбекистон Республикасининг 2001 йил 30 августдаги “Маданий мерос объектларини муҳофаза қилиш ва улардан фойдаланиш тўғрисида” ги[3], Қонунчилик палатаси томонидан 2009 йил 16 июнда қабул қилинган Сенат томонидан 2009 йил 29 августда маъқулланган “Археология мероси объектларини муҳофаза қилиш ва улардан фойдаланиш тўғрисида” ги[4] қонунлари айнан шу йўналишдаги ишларни тизимлаштиришда муҳим ҳуқуқий асос бўлиб хизмат қилмоқда.

Айниқса, Президентимизнинг 2018 йил 19 декабрдаги “Моддий маданий мерос объектларини муҳофаза қилиш соҳасидаги фаолиятни тубдан такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги қарори маданий меросимизни муҳофаза қилиш, илмий ўрганиш ва ундан фойдаланиш соҳасидаги фаолиятни тубдан такомиллаштиришга бағишланган. Шунингдек, моддий маданий мерос объектлари мамлакатимиз туристик имкониятларини кенгайтиришда муҳим омил бўлиб,бу жиҳат кўп ҳолларда эътибордан четда қолган. Мазкур қарор асосида соҳада давлат назоратини янада кучайтириш мақсадида Ўзбекистон Республикаси Маданият вазирлиғи ҳузурида Маданий мерос департаменти ва ҳудудларда унинг бошқармалари ташкил этилди[5]. Шунингдек, қарорга кўра 2019-2021 йилларда моддий маданий мерос объектларини муҳофаза қилиш, асраш, илмий тадқиқ этиш, тарғиб қилиш ва улардан оқилона фойдаланишни тубдан такомиллаштириш бўйича “Йўл харитаси” қабул қилинган эди.

Шуни алоҳида, қайд этиш жоизки ЮНЕСКОнинг Умумжаҳон мероси рўйхатида тарихий-маданий қийматига кўра киритилган республикадаги ҳудудлар алоҳида муҳофаза қилинадиган тарихий-маданий ҳудудлар ҳисобланади ҳамда уларда режалаштирилган қурилиш ва ободонлаштириш ишларининг лойиҳалари

Департамент ҳамда ЮНЕСКОнинг Умумжаҳон мероси маркази билан мажбурий тартибда келишилган ҳолда амалга оширилади. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2019 йил 4 октябрдаги 846-сонли “Моддий маданий мероснинг кўчмас мулк объектлари миллий рўйхатини тасдиқлаш тўғрисида”ги қарори айтилган мақсадга хизмат қилиши билан аҳамиятли бўлиб, унда кўра моддий маданий мерос кўчмас мулк объектларининг миллий рўйхати Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан тасдиқланди[6].

Яна бир муҳим жиҳати шундаки, моддий маданий мерос объектларини муҳофаза қилиш бўйича жамоатчи инспекторлар фаолияти ташкил этилди, уларнинг қонун ҳужжатлари бузилишига оид муурожаатлари Департамент ёки унинг ҳудудий бошқармалари томонидан мажбурий тартибда давлат назорати шаклида текширилади. Бунда маъмурий ҳуқуқбузарлик ёки жиноят аниқланса, жамоатчи инспекторлар Жамғарма маблағлари ҳисобидан пул мукофоти билан тақдирланиб, бу бир рағбатдек кўринади, аммо аслида эса бу мутахассисларнинг масъулиятини янада ошириш ва одилона ишлаши учун яратилган имкониятдир.

Эътиборли томони шундаки, Ўзбекистон Республикаси Маданият вазирлиги ҳузурида Маданий мерос департаменти томонидан 8 минг 208 та объектнинг рўйхати тасдиқланган. Шундан, археология ёдгорликлари 4 минг 748, архитектура ёдгорликлари 2 минг 250, монументал санъат ёдгорликлари 678, диққатга сазовор жойлар эса 532 тани ташкил этади. Аммо муурожаатлар шуни кўрсатмоқдаки, бу борада ҳам баъзи камчиликлар учраб турибди. Шу боис ҳам объектларни қайта текшириш, ўрганиш ва рўйхатлаштиришда Маданият вазирлигига аниқлик киритиш, тушунтириш бериш ҳуқуқи берилганлиги ҳам амалиёт учун ўта муҳимдир [7].

Аксилкоррупция агентлиги ўрганишларига кўра, археологик ёдгорликларга етказилган зарарни қоплаш билан боғлиқ бир қатор муаммоларни учратиш мумкин.

Масалан: Бундан бир неча йил олдин Бухоро вилояти Шофиркон тумани ҳокимлиги “Вардонзе қўрғони” археологик ёдгорлиги ҳудудининг бир қисмини фермер хўжалигига яйлов сифатида фойдаланиш учун бериб юборган. Натижада ёдгорлик ер майдонининг 1,8 минг квадрат метр қисмига шикаст етказилган.

Бухоро вилоятидаги “Вардонзе қўрғони” археология ёдгорлиги ҳудудига зарар етказилаётгани бўйича келиб тушган муурожаат Коррупцияга қарши курашиш агентлиги томонидан Миллий археология маркази, Маданий мерос агентлиги ва бошқа мутасадди идоралар билан биргаликда ўрганиб чиқилган.

Агентлик ахборот хизматининг маълум қилишича, ўрганиш жараёнида Бухоро вилояти Шофиркон туманидаги “Тўймурод Холмурод ўғли” фермер хўжалиги раҳбари А.Қ. тегишли идораларнинг хулосаларини олмасдан объектнинг муҳофаза ҳудудини оғир техника ёрдамида суриб, ер қазиб, ер тузиш, экин экиш ва мелиорация ишларини амалга оширгани аниқланган. Жумладан, тадбиркор ариқ қазиб, фермер хўжалиги ер майдонини археология объекти муҳофаза майдони ҳисобидан кенгайтирган.

Бу эса объектнинг Рабод қисми маданий қатлами йўқотилиши, ҳудуддаги саксовул дарахтларининг нобуд бўлиши ҳамда ер қарида сақланиб келаётган қадимги тарихий топилмаларнинг йўқотилишига сабаб бўлган. Тегишли “Ҳужжатларга кўра, объектнинг ер майдони ва муҳофаза ҳудуди туман ҳокимлигининг 2013 йилдаги қарорига асосан 124 гектарни ташкил этган. Аммо 2015 йилда ҳокимлик қонунчиликка зид равишда, тегишли идораларнинг хулосаларисиз объект ҳудудини 76 гектар этиб белгиланган.

Шунингдек, қисқартирилган ер майдони фермер хўжалигига яйлов сифатида фойдаланиш учун берилган, бироқ амалда фермер уни экин майдонига айлантириб юборган”, дейилади агентлик баёотида.

Ўрганиш якунида археология ёдгорлигининг Рабод қисми ер майдонининг 1 минг 800 квадрат метр қисмига шикаст етказилиши оқибатида давлат манфаатларига 26 миллиард 730 миллион сўмлик зарар етказилганлиги аниқланган.

Тўпланган ҳужжатлар асосида ҳолат юзасидан Бош прокуратура томонидан Жиноят кодексининг 132-моддаси 2-қисми билан жиноят иши қўзғатилган ҳамда жиноят иши дастлабки тергов ҳаракатларини олиб бориш учун Бухоро вилоят прокуратурасига юборилган.

Маълумот ўрнида: IV-XV асрларга оид ушбу объект давлат муҳофазасида бўлиб, моддий маданий мероснинг қўчмас мулк объектлари миллий рўйхатида 603-рақам билан моддий маданий мерос объекти сифатида рўйхатга олинган[8].

Шунингдек, Тошкент вилояти Паркент тумани ҳокимлиги мансабдорлари тумандаги “Култепа” археология ёдгорлигига тегишли бўлган 2 гектар ер майдонини тадбиркорларга сотиб юборгани, бунинг оқибатида маданий мерос объектига 1 триллион 587 миллиард 600 миллион сўм (тақрибан 147 миллион доллар) миқдорида моддий зарар етказилгани ҳақида айрим мисолларни ҳам келтириш мумкин.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2018 йил 28 ноябрдаги “Ўзбекистон Республикасида миллий маданиятни ривожлантириш концепциясини тасдиқлаш тўғрисида”ги ПҚ-4038-сон қарорининг 11-бандига кўра, объектни Умумжаҳон маданий мероси рўйхатига киритиш бўйича 2021 йил 4 октябрда ЮНЕСКО га таклиф киритилганлиги ҳам ижобий ҳолдир.

Шу билан биргаликда амалиётда маданий ва археология мероси объектларини муҳофаза қилиш ва улардан фойдаланиш тўғрисидаги қонун талабларига риоя қилмаслик ва улар тўғрисидаги қонун талабларини бузиш ҳолатлари ҳам учраб турибди.

Масалан: Бош прокуратура матбуот хизмати хабар беришича, прокуратура идоралари томонидан маданий мероснинг қўчмас мулк объектларида ноқонуний қурилмаларни бартараф этиш бўйича ўтказган назорат тадбирларида республика бўйича жами 108 та маданий мерос объектида 146 та ноқонуний қурилма қурилгани аниқланган. Таъкидланишича, ушбу тадбирлар натижаси бўйича маданий мерос объектлари ҳудудида қурилган 7 та ноқонуний қурилмалар, жумладан, Сурхондарёда “Зартепа” (I-V асрлар), “Карвонтушди” (I-VI), “Исмоилтепа” (I-VIII) ва “Мангузартепа” (I-IV), Қашқадарёда “Тўрткўлтепа” (I-VI) археология объекти, Хоразмда “Қибла тозабоғ” (XIX) архитектура ёдгорлиги ҳудудидаги ноқонуний қурилмалар буздирилди. Шунингдек, 71 та объектда қурилган 76 та ноқонуний қурилмани буздириш юзасидан мутасадди идоралар томонидан ёзма кўрсатмалар берилиши таъминланган, 44 та маданий мерос объектидаги 63 та ноқонуний қурилмаларни буздириш юзасидан судларга даъво аризалари киритилган. Зеро, Термиз туманида жойлашган “Мангузартепа” археология ёдгорлиги (I-IV аср) устига уяли алоқа оператори томонидан ноқонуний ўрнатилган антенна қурилмаларини буздириш бўйича судга даъво аризаси киритилган. Бундан ташқари, ноқонуний қурилма қурган 26 нафар шахс маъмурий жавобгарликка тортилган[9].

Шунингдек, “Маданий мерос агентлиги ва Прокуратура идоралари билан биргаликда ўтказилган текширувда 108 та маданий мерос объектида 146 та ноқонуний қурилма қурилгани маълум бўлди. Шундан 42 таси Сурхондарёда, 23 таси Самарқандда, 17 таси Тошкент шаҳрида, Бухоро ва Хоразмда 13 тадан, Тошкент вилоятида 12 та, Андижонда 6 та, Наманган ва Қашқадарёда 5 тадан, Жиззахда 4, Фарғонада 3 та, Навоий, Сирдарё ва Қорақалпоғистонда 1 тадан маданий мерос объекти ҳудудида аниқланган. Қайд этилишича, ўрганишлар натижасида 7 та ноқонуний қурилма бузилди. 71 та объектда қурилган 76 та қурилмани буздириш юзасидан ёзма кўрсатма берилди. Яна 63 та ноқонуний қурилмаларни буздириш юзасидан судларга даъво аризалари киритилди. Шунингдек, маданий мерос объектида ноқонуний қурилма (бино) қурган 26 нафар шахс маъмурий жавобгарликка тортилди.

Маълумот учун, “Моддий маданий мерос объектларини муҳофаза қилиш кучайтирилиши муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида”ги қонунга мувофиқ маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодекс 198-5-модда билан тўлдирилди. Унга кўра, Маданий мерос агентлиги ва унинг ҳудудий бошқармалари кўрсатмаларига риоя қилмаслик фуқароларга базавий ҳисоблаш миқдорининг 1 бараваридан 3 бараваригача яъни 810 минг сўм, мансабдор шахсларга эса 3 баравардан 5 бараваргача, яъни 1 млн 350 минг сўм миқдорида жарима солишга сабаб бўлади [10].

Яна шундай нохуш ҳолатлар кўплаб учраб туриши давом этмоқда. Бош прокуратуранинг хабар беришича, прокуратура органлари томонидан мутасадди идоралар билан биргаликда моддий маданий мерос объектларини ҳимоя қилиш

ва улар билан боғлиқ ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш борасида ўтказилган текширувларда, давлат манфаатларига катта миқдорда зарар етказилгани аниқланган. Жумладан, ўтказилган текширувларда Самарқанд туманидаги VI-VII асрларга оид Номсизтепа археология ёдгорлигининг бир қисми номаълум шахслар томонидан бузилиши оқибатида, давлат манфаатларига 1,5 миллиард сўмлик зарар етказилган. Бундан ташқари, Қашқадарё вилояти Яккабоғ туманида жойлашган X-XII асрларга оид Чордангиттепа археология ёдгорлигининг бир қисми фуқаро М.Ф. томонидан бузиб ташланиб, ўрнида уй-жой қуриб юборилгани ва давлат манфаатларига 315 миллион сўмлик зарар етказилгани аниқланган. Қайд этилишича, текшириш натижаларига кўра, ҳар икки ҳолат бўйича жиноят ишлари қўзғатилиб, тергов ҳаракатлари олиб борилмоқда[11].

Юқоридаги ҳолатлар шуни кўрсатмоқдаки, эндиликда Маданий мерос агентлиги кўрсатмаларига риоя қилмаган шахсларга нисбатан маъмурий ҳуқуқбузарлик тўғрисида баённома тузилиши мумкин. Бунинг учун жарима фуқароларга БҲМнинг-5 бараваригача, мансабдор шахсларга-7 бараваригача этиб белгиланди. Шунингдек, моддий маданий мерос объектларини йўқ қилиш ва уларга зарар етказиш учун жиноий жазо кучайтирилди. Ўзбекистон президенти Шавкат Мирзиёев 15 февраль 2022 йили Маданий мерос агентлигининг кўрсатмаларини бажармаганлик учун маъмурий жавобгарлик белгилаш тўғрисидаги қонунни имзолади.

Ҳужжатга мувофиқ, Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодекс 198-5-модда билан тўлдирилди. Унга кўра, Маданий мерос бўйича агентлик ва унинг ҳудудий бошқармалари кўрсатмаларига риоя қилмаслик фуқароларга БҲМнинг 1 бараваридан 3 бараваригача (810 минг сўм), мансабдор шахсларга эса 3 бараваридан 5 бараваригача (1млн 350 минг сўм) миқдорда жарима солишга сабаб бўлади. Худди шундай ҳуқуқбузарлик маъмурий жазо қўлланилганидан кейин ҳам бир йил давомида такрор содир этилган бўлса, фуқароларга БҲМнинг 3 бараваридан 5 бараваригача, мансабдор шахсларга эса 5 бараваридан 7 бараваригача (1 млн 890 минг сўм) миқдорида жарима солинади. Бундан ташқари, Маданий мерос агентлиги нафақат маданий мерос объектларини муҳофаза қилиш қоидаларини бузган, балки агентлик кўрсатмаларини бажармаган шахсларга нисбатан ҳам мустақил равишда маъмурий ҳуқуқбузарлик тўғрисида баённома тузиш ҳуқуқига эга бўлди.

Янги қонунда давлат муҳофазасига олинган моддий маданий мерос объектларини йўқ қилиш ёки шикаст етказганлик учун жиноий жазо ҳам кучайтирилди. Унга кўра, юқоридаги ҳолат такроран ёки хавфли рецидивист, қолаверса, бир ёки бир гуруҳ шахслар томонидан олдиндан тил бириктириб (илгари фақат катта зарар етказган ҳолда) содир этилган бўлса, эндиликда Энг кам ойлик иш ҳақининг 300 бараваридан 500 бараваригача миқдорда жарима ё 3 йилдан 5 йилгача озодликни чеклаш ё 3 йилдан 5 йилгача озодликдан маҳрум қилиш билан жазоланади (илгари-300 дан 500 бараваригача миқдорда жарима ёки 360 дан 480 соатгача мажбурий жамоат ишлари ёки 1 йилдан 3 йилгача озодликни чеклаш ёки 3 йилгача озодликдан маҳрум қилиш [12].

Умуман олганда, маданий мерос объектлари ва археологик ёдгорликларга етказилган зарарни қоплаш билан боғлиқ бўлган устувор йўналишлари сифатида қуйидагиларни: биринчидан-илғор халқаро юридик тажриба ва замонавий талаблар асосида юқори малакали, ижодий фикрлайдиган, кадрлар тайёрлаш, қўшма ҳуқуқий тадқиқотларни, профессор-ўқитувчилар ва талабалар ўзаро алмашинувини фаоллаштириш; иккинчидан-ўқув-таълим жараёнига тажрибали олимлар ва мутахассисларни фаол жалб қилиб, ушбу соҳага оид қонунлар ва норматив ҳуқуқий ҳужжатларни талабаларга кенгроқ тушунтириш; учинчидан-аҳолини маданий мерос объектлари ва археологик ёдгорликларга етказилган зарарни қоплаш ва уларни экологик-ҳуқуқий муҳофаза қилишга оид ҳуқуқий онги, тафаккури ва маданиятини янада ривожлантириш; тўртинчидан- маданий мерос объектлари ва археологик ёдгорликларга етказилган зарарни қоплаш ва уларни экологик-ҳуқуқий муҳофаза қилишга оид қонунчиликни замон талаби асосида такомиллаштириш; бешинчидан-бугунлик кунда “Маданий мерос кодекси”ни қабул қилиш мақсадга мувофиқдир. Зеро, жорий йилнинг 4 август куни Ўзбекистон Республикаси Вазирлар

Маҳкамасининг Маданий меросни ҳимоя қилиш инспекцияси бошчилигида Маданий мерос агентлигида тегишли вазирликлар ва идоралар, соҳанинг етук мутахассис олимлари, хорижий экспертлар иштирокида “Маданий мерос кодекси”нинг дастлабки лойиҳаси ишчи гуруҳнинг биринчи йиғилишида кўриб чиқилди. Ишлаб чиқиляётган кодекс лойиҳаси 6 та бўлим, 23 та боб ва 154 та моддадан иборат эканлиги жуда ижобий ҳол бўлиб ушбу соҳадаги муаммоларни ҳал этишга ёрдам беради.

ФОЙДАЛАНИЛГАН АДАБИЁТЛАР:

1. Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси. Тошкент, Ўзбекистон. 2021
2. Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг Ўқитувчи ва мураббийлар кунига бағишланган тантанали маросимдаги нутқи. <https://xabar.uz>.
3. Ўзбекистон Республикасининг 2001 йил 30 августдаги “Маданий мерос объектларини муҳофаза қилиш ва улардан фойдаланиш тўғрисида”ги қонуни.// Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси, 2001 й., 9-10-сон, 180-модда.
4. Ўзбекистон Республикасининг “Археология мероси объектларини муҳофаза қилиш ва улардан фойдаланиш тўғрисида”ги Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2009 й., 42-сон, 448-модда.
5. 2018 йил 19 декабрдаги “Моддий маданий мерос объектларини муҳофаза қилиш соҳасидаги фаолиятни тубдан такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги қарори.// Қонун ҳужжатлари маълумотлари миллий базаси, 04.03.2021 й., 09/21/119/0190-сон
6. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2019 йил 4 октябрдаги 846-сонли “Моддий маданий мероснинг кўчмас мулк объектлари миллий рўйхатини тасдиқлаш тўғрисида”ги қарори.// Қонун ҳужжатлари маълумотлари миллий базаси, 05.10.2019 й., 09/19/846/3881-сон
7. <https://uza.uz>.
8. <https://bugun.uz>.
9. Ўзбекистон бўйича жами 108 та маданий мерос объектида 146 та ноқонуний қурилма қурилгани аниқланди. <https://daryo.uz>.
10. Нечта маданий мерос объектлари ўзбошимчалик қурбони бўлгани очиқланди.// <https://aniq.uz/yangiliklar>.
11. Самарқанддаги археология ёдгорлигига 1,5 миллиард сўмлик зарар етказилгани аниқланди.// <https://kun.uz/news>.
12. Президент Маданий мерос агентлиги ваколатларини кенгайтирувчи қонунни имзолади. <https://www.gazeta.uz/uz>.